

UOT 37.0

**FƏAL TƏLİMDƏ ÖYRƏDİCİ MÜHİT VƏ MÜASİR PEDAQOJİ
PROSESDƏ ONUN İMKANLARI****Şöbə Firdovsi qızı Mustafayeva***Bakı Qızlar Universitetinin magistrantı***ORCID:** 0009-0009-2806-2282**E-mail:** sholamustafayeva27@gmail.com***Açar sözlər:** fəal təlim, müasir təhsil, pedaqoji proses, müasir pedaqoji proses, pedaqoji imkanlar.****Ключевые слова:** активное обучение, современное образование, педагогический процесс, современный педагогический процесс, педагогические возможности.****Keywords:** active learning, modern education, pedagogical process, modern pedagogical process, pedagogical possibilities.*

Müasir elmin vəzifəsi müşahidə və təcrübə yolu ilə və təbiətin universal qanunlarını tapmaq yolu ilə reallığın rəşional strukturunu açmaqdır. Müşahidə və eksperiment yolu ilə toplanmış məlumatlar arasında əlaqənin obyektiv metodlardan istifadə etməklə ölçülməsinə əsaslanan metafizik cəhətdən azad və mütərəqqi bir üsul kimi pozitivizm də bu kontekstdə yaranmışdır. Pozitivistlərin fikrincə, elm səbəb-nəticə əlaqələrini aşkara çıxarmağa, təbiətdə mövcud olan qanunauyğunluqları izah etməyə bərludur; Faktlar konseptuallaşdırılarkən, onlar ədədi ölçü ilə ifadə edilməlidir. Pozitivist müasir elmin hakim olduğu müasir həyat sistemi mütərəqqi ideologiyaya malikdir. Mütərəqqi yanaşmaya görə, insan bilik və təcrübə topladıqca, təbiətdəki nizamı daha yaxşı başa düşür və beləliklə, ona daha uyğun olan ictimai nizamı qura bilir Müasirliyə bu baxış elmi determinizmin tarixə əksidir. Müasir elm vasitəsilə daha azad, daha bərabərlikçi və insanların heç vaxt olmadığı qədər xoşbəxt olacağı cəmiyyətlərin inkişafına nail olunacağına inanılırdı.

Təhsil sistemləri ölkələrin yüksəltmək istədikləri insan profilinə uyğun formalaşır. Bu kontekstdə ölkələr gələcəkdə inkişaf etdirəcəkləri sivilizasiyadakı inkişafıardan asılı olaraq bu vizyon çərçivəsində təhsil baxışlarında və təhsil təcrübələrində sürətli bir dəyişiklik yaşayırlar. Xüsusilə texnologiya və elmdəki dəyişikliklər buna misaldır. Bu inkişafıardan asılı olaraq, ölkələr dövrün ehtiyaclarını nəzərə alaraq, fərdlərin təhsil inkişafına önəm verərək informasiya cəmiyyətinə çevrilməyi hədəfləyirlər. Baş verənləri izləməmək müəyyən mənada beynəlxalq aləmdə öz yerinizi tuta bilməmək, rəqabət apara bilməmək, asılı vəziyyətə düşmək deməkdir. XXI əsrin cəmiyyətlərə gətirdiyi bir çox yeniliklər və inkişafı var. İnsanlara bu bacarıqları əldə etmək üçün təhsil lazımdır. Təhsil bir çox elementlərin birləşməsindən əmələ gələn sistemdir. Belə bir sistemin mütləq bir fəlsəfəsi var. Təhsil çox ümumi mənada insanları mədəni həyata hazırlayan bütün sosial prosesləri əhatə edir və insanların dəyərlər, bacarıq və biliklər baxımından formal və intellektual təhsil aldıkları sosial institutlar olan məktəblərdə həyata keçirilir (Qutek, 2017). Bu halda kurikulumun təsirli olması üçün onun məqsədlərini dəqiq şəkildə ortaya qoyan təhsil fəlsəfəsi və tədris yanaşması olmalıdır.

Müasir təhsil proqramı biliyin pozitivist meyarını universal bilik kimi qəbul edir. Beləliklə, fərdlər arasındakı fərqlər aradan qalxacaq və hamı orta səviyyəyə keçəcək; mədəniyyət, dil və elm universal olacaq (Kökten, 2013). Müəllimlər və dərslilər əsas məlumat mənbəyidir; Müəllimin vəzifəsi ona verilən təhsil proqramını həyata keçirmək və məlumatı göstərilən istiqamətə ötürməkdir. Təqdimata əsaslanan bu yanaşma müəllimi təhsilin mərkəzinə qoyur,

onu aktiv, şagirdi isə passiv mövqeyə qoyur. Çünki şagirdin yeganə fəaliyyəti ona təqdim olunan məlumatı qəbul etmək, təkrarlamaq, yaddaşa yerləşdirmək və davranışa çevirməkdir. Modernizmin hakim olduğu məktəblərdə, ümumiyyətlə, bir həqiqətin və bir səlahiyyətin dərkinə əsaslanan mərkəzçi quruluş mövcuddur; Fərqli və ya yerli olan nəzərə alınmır (Alemdar, M., Aydemir, S., 2022.).

Bugünkü sürətlə inkişaf edən təhsil mənzərəsində fəal öyrənmə tədris və öyrənmə üçün transformativ yanaşma kimi ortaya çıxdı. Bu esse fəal təlimdə təhsil mühitini və onun müasir pedaqoji proses daxilindəki imkanlarını tədqiq edir, onun prinsiplərinə, üstünlüklərinə, çətinliklərinə və texnologiyanın inteqrasiyasına diqqət yetirir.

Fəal öyrənmə, tələbələrin öyrənmə prosesində fəal iştirak etdikdə ən yaxşı öyrənmələri inamından qaynaqlanır. Passiv məlumat almaq əvəzinə, tələbələr müzakirələr, problem həll etmə fəaliyyətləri və praktiki təcrübələr vasitəsilə fəal iştirak etməyə təşviq olunurlar. Tələbə mərkəzli bu yanaşma daha dərin qavrayış, tənqidi düşünmə bacarıqları və biliklərin uzunmüddətli saxlanmasına kömək edir.

Aktiv öyrənmə mühitləri interaktivlik, əməkdaşlıq və tələbə cəlbi ilə xarakterizə olunur. Sınıf otaqları tələbələrin konsepsiyaları araşdırmaq, təhlil etmək və tətbiq etmək üçün birlikdə işlədiyi dinamik məkanlara çevrilir.

Aktiv öyrənmə tələbələr, müəllimlər və təhsil müəssisələri üçün çoxsaylı üstünlüklər təklif edir. Tədqiqatlar göstərdi ki, aktiv öyrənmə daha yüksək səviyyəli tələbə iştirakına, təkmilləşdirilmiş akademik performans və öyrənmə təcrübəsindən məmnunluğun artmasına səbəb olur. Tələbələr müasir global cəmiyyətdə uğur qazanmaq üçün vacib olan tənqidi düşünmə, ünsiyyət bacarıqları və problem həll etmə bacarıqlarını inkişaf etdirirlər.

Fəal öyrənmə fəaliyyətləri qrup müzakirələri, nümunə araşdırmaları, rol oyunları və əməkdaşlıq layihələri daxil olmaqla bir çox formada ola bilər. Elm dərslərində tələbələr elmi anlayışları araşdırmaq üçün təcrübələr və ya simulyasiyalar apara bilərlər. Ədəbiyyat dərslərində tələbələr ədəbi mətnləri təhlil etmək üçün Sokratik seminarlarda və ya həmyaşıdların rəhbərlik etdiyi müzakirələrdə iştirak edə bilərlər. Əsas odur ki, tələbələrə kurs materialı ilə fəal şəkildə məşğul olmaq və biliklərini real dünya kontekstində tətbiq etmək üçün imkanlar yaratmaqdır.

Texnologiya fəal öyrənmə təcrübələrini asanlaşdırmaqda mühüm rol oynayır. İnteraktiv multimedia resursları, onlayn platformalar və rəqəmsal alətlər tələbələrə mürəkkəb konsepsiyaları araşdırmaq, həmyaşıdları ilə əməkdaşlıq etmək və onların tərəqqisi haqqında dərhal rəy almağa imkan verir. Virtual simulyasiyalar, oyunlaşdırılmış öyrənmə mühitləri və artırılmış reallıq tətbiqləri tələbələrin iştirakını və motivasiyasını artıran immersiv öyrənmə təcrübələri təklif edir.

Fəal öyrənmə bir çox üstünlüklər təqdim etməklə yanaşı, pedaqoqlar üçün də çətinliklər yaradır. Fəal öyrənmə strategiyalarının həyata keçirilməsi diqqətli planlaşdırma, vaxt və resurslar tələb edir. Müəllimlər şagirdlərin risk götürmək və səhv etmək üçün rahat hiss etdikləri dəstəkləyici öyrənmə mühiti yaratmalıdırlar. Bundan əlavə, müəllimlər öz tədris metodlarını tələbələrinin ehtiyac və maraqlarına uyğunlaşdırmağa hazır olmalıdırlar (Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M. və başqaları. 2014).

Təhsil fəal təlim metodlarına mühüm əhəmiyyət verir və onların təhsil prosesində həlledici rolunu qəbul edir. Bu üsullar tələbələrin daha yüksək səviyyələrdə düşünmə, yaradıcılıq, təşəbbüskarlıq, effektiv ideyaların paylaşılması və komanda işinin tam inteqrasiyasına kömək edən fəaliyyətlərə cəlb edilməsini nəzərdə tutur (S. Freeman, S. L. Eddy, M. McDonough et al., 2013). Eyni zamanda, tədqiqatçılar (C. L. Konopka, M. B. Adaime, P. H. Mosele, 2015)

vurğulayırlar ki, fəal öyrənmə metodları tez-tez adi məktəb iş rejiminə inteqrasiya olunur, müəllimlər tədris və təlim metodlarını müasir təbiətinə əsaslanaraq və ya sadəcə tətbiqi asanlıqına görə seçirlər, buna məhəl qoymurlar. S. Freeman, S. L. Eddy, M. McDonough et al. (2014) tənqidi şəkildə vurğulayırlar ki, bəzi müəllimlər səhvən öz sinif otaqlarını tələbələrə sorğu-sual etmək, ev tapşırığını vermək və ya laboratoriya təcrübələri aparmaq kimi fəaliyyətlərə görə yüksək cəlbəedici kimi qəbul edirlər. Buna baxmayaraq, bu perspektiv aldadıcıdır, çünki bu tələbələr tənqidi təfəkkürlə məşğul olmaq, məlumatları emal etmək və fəaliyyəti yaradıcı şəkildə tamamlamaq bacarığı ilə mübarizə aparırlar. C. R. Rogers (2005) öz işində iddia edir ki, cəmiyyətimiz yenilikçi və unikal mütəfəkkirlərin böyüməsinə kömək etmir. Əksinə, o, stereotiplərə uyğun gələn və qrup fəaliyyətləri ilə məşğul olan, çox vaxt onların töhfələri tanınmadan insanların inkişafına kömək edir. W. J. Galindo-ya (2010) görə, müəllimlərin ciddi şəkildə rəhbər tutduğu təhsil prosesi təxəyyül, yaradıcılıq, analitik və tənqidi düşünmə qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsinin əhəmiyyətini məhdudlaşdırır. Beləliklə, aktiv təlim üsullarının möhkəmliyi və təsirliliyi yüksək keyfiyyətli tədris sessiyasının vacib komponentləridir. Məsələn, nazik cüt-paylaşma texnikasından istifadə şagirdlərin dərəcə cəlb olunmasını və mövzunu qavramasını artırır. Bundan əlavə, əhəmiyyətli tədqiqatlar qrupu da ali təhsildə aktiv öyrənmə yanaşmalarının əhəmiyyətini etiraf edir. M. J. Gómez-Poyato, A. Aguilar-Latorre, M. M. Martínez-Pcharroman, R. Magallón-Botaya və B. Oliván-Blazquez (2020) bildirirlər ki, universitet təhsilində çevrilmiş sinif və rol oyunu kimi aktiv öyrənmə üsulları daha yüksək səviyyəli tələbə cəlb edilməsi, təkmilləşdirilmiş öyrənmə dinamikası və kursun məzmunu ilə qarşılıqlı əlaqəsi təmin edilməlidir. Stoll (2020) məqaləsində rəqəmsal texnologiyaların artan yayılması fonunda tədris metodlarına, məzmununa və təhsil prosesinə yenidən baxmağın zəruriliyini vurğulayır. Stoll iddia edir ki, mobil texnologiyalardan istifadə tələbələrə cari hadisələr və şəxsi təcrübələrlə daim bağlı qalmağa imkan verir və təhsilin bu yeni reallığa uyğunlaşdırılmasının vacibliyini vurğulayır. Rəqəmsal texnologiyalar informasiyanın əlçatanlığının genişləndirilməsinə, yeni öyrənmə metodlarının inkişafına və ünsiyyət, əməkdaşlıq, iştirak və bacarıqların əldə edilməsi üçün şansların təmin edilməsinə kömək edir. Arieli 2021-ci il nəşrində təhsilin gələcəyini formalaşdırması nəzərdə tutulan pedaqogikanı üç əsas elementlə əlaqələndirir: innovasiya, yaradıcılıq və keyfiyyət. İnnovativ təhsilin əsas məqsədi şagirdlərə yeni ideyalar, konsepsiyalar, yanaşmalar və sistemlər əldə etmək, araşdırmaq, həyata keçirmək və istifadə etmək prosesində təlimat verməkdir. Bu, öyrənmə aktı ilə bağlı biliklərin əldə edilməsi və bacarıqların inkişaf etdirilməsi prosesidir. Arielinin (2021) fikrincə, şagirdlərin bilik əldə etməsinə şərait yaratmaq iki amildən asılıdır: öyrənmənin üstünlük verdiyi öyrənmə üsulu və onların təhsil və sosial görüşləri. Pedaqogika anlayışını genişləndirərək qeyd etmək lazımdır ki, Stoll (2020) təhsilin gələcəyinə təsir edəcəyi şübhəsiz olan irəliyə doğru düşünən pedaqogika anlayışını qəbul edir. İnnovativ pedaqogikanın beş əsas komponenti bunlardır: (a) öyrənmənin əhəmiyyətini əldə etmək, tənqidi təfəkkür inkişaf etdirmək və sosial qarşılıqlı əlaqədə olmaq imkanını verən əyləncəli təcrübələri təşviq edən oyun əsaslı metodologiya; (b) təhsil məzmununu real dünya tətbiqləri ilə birləşdirən təcrübə metodologiyası; (c) problemin həllini asanlaşdıran rəqəmsalyönlü metodologiya; (d) təlim prosesinə fiziki cəlbə özündə birləşdirən təcəssümə əsaslanan metodologiya (Juskeviciene, A. 2022).

Fəal təlimdə öyrədicə mühit və müasir pedaqoji prosesdə rolu

Məharətlə tətbiq etməklə fəal təlim metodları eyni zamanda üç tədris-təşkilatı vəzifəni həll etməyə imkan verir: 1) Təlim prosesini müəllimin fəaliyyətinə nəzarət etməyə tabe etmək; 2) Dərstdə hazırlıqlı və hazırlıqsız tələbələr kimi fəal iştirakını təmin etmək; 3) Tədris mate-

rialının mənimsənilməsi prosesinə davamlı nəzarətin qurulması[1]. Problemin məqsədlərinin həyata keçirilməsində və öyrənmənin inkişafında tələbələri ümumiləşdirməyə, düşüncə müstəqilliyini inkişaf etdirməyə, təlim materialında əsas şeyi müəyyənləşdirməyi öyrənməyə, nitqi inkişaf etdirməyə və s. Təcrübə göstərir ki, orta məktəb təlimində fəal metodlardan istifadə yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması üçün ilkin şərtədir və müsbət nəticəyə gətirib çıxarır: onlar şagirdləri fəal tədris-idrak fəaliyyətinə, təhsilə cəlb etməklə onların bilik, bacarıq və bacarıqlarını formalaşdırmağa imkan verir. məlumat tələbələrin şəxsi biliyinə çevrilir. Bildiyiniz kimi, didaktikada tədris metodlarının təsnifatına müxtəlif yanaşmalar mövcuddur. Fərqli xüsusiyyət kimi dinləyicilərin aktivləşmə dərəcəsi və ya öyrənmə və idrak fəaliyyətinin xarakteri istifadə olunur. Aşağıdakı əlamətlərə əsaslanan təsnifat fərqləndirilir:

- İdrak mənbələri (şifahi, vizual, praktiki təlim metodları); - Məntiq metodları (tədrisin analitik və sintetik, induktiv, deduktiv üsulları);
- Təlimin növü (izahlı və illüstrativ, problemlə təlim metodları);
- Problemin səviyyəsi (indikativ, monoloji-dialoji, evristik tədqiqat, alqoritmik, proqramlaşdırılmış təlim metodları);
- Didaktik məqsəd və funksiyalar (stimullaşdırma üsulları, nəzarətin təşkili);
- Müəllimin fəaliyyət növü (təqdimat üsulları və müstəqil təlim fəaliyyətinin metodları) və s.

Təlim metodlarının təsnifatına yanaşmaların müxtəlifliyinə baxmayaraq, onların hər biri təlim prosesinin təşkilinin müəyyən şərtlərində ən effektivdir. Metod konkret təlim məqsədlərinə çatmağa yönəlmiş təlim metod və formalarının məcmusudur. Beləliklə, metod tələbələrin idrak fəaliyyətinin təşkili metodunu və xarakterini ehtiva edir. Şagirdlərin fəallığı biliklərin, formalaşmış bacarıq və vərdislərin öyrənilməsi və tətbiqi prosesində onların intensiv fəaliyyəti və praktiki hazırlığıdır. Fəal təlim öyrənmə və bacarıqların şüurlu şərtləridir. İdrak fəaliyyəti - müstəqil düşünmək, tapşırığın (problemin) həllinə öz yanaşmasını tapmaq istəyi, özbaşına bilik əldə etmək istəyi; başqalarının mühakimələrinə və öz müstəqil mühakimələrinə tənqidi yanaşma inkişaf etdirin (Michels, N., Sioen, I., və başqaları. 2012). Bunun üçün lazımi şərait olmadıqda tələbə fəaliyyəti yox olur. Fəal təlim metodları şagirdlərin bu tədris-idrak fəaliyyətini təkmilləşdirməyin yollarıdır ki, bu da onları materialın mənimsənilməsi prosesində tək-cə müəllimin deyil, həm də şagirdlərin fəal olduğu halda fəal intellektual və praktik fəaliyyətə aparır. Fəal təlim metodları ilk növbədə müəllimin fəal idrak fəaliyyəti prosesində hazır biliyi bəyan etməməyə yönəlmiş metodlar sistemindən istifadəni nəzərdə tutur. Beləliklə, aktiv təlim metodları təlim fəaliyyətidir (Bushina, K. S. 2012). Məsələn, Vygotsky, öyrənmənin fərdi inkişafa səbəb olduğunu söyləyən qanunu formalaşdırdı, çünki fəaliyyət zamanı inkişaf edir. Xüsusilə müəllimlərin istiqamətləndirdiyi fəal işdə şagirdlər öz peşə fəaliyyəti üçün lazımi bilik, bacarıq və bacarıqlara malik olur, yaradıcılıq bacarıqları inkişaf etdirilir. Fəal metodların əsasında həm tələbələr arasında dialoq ünsiyyəti durur. Dialoq prosesində ünsiyyət bacarıqları inkişaf etdirilir, problemləri kollektiv şəkildə həll etmək bacarığı, ən əsası isə şagirdlərin nitqi inkişaf etdirilir. Aktiv tədris metodları mühazirə dərslərində idrak fəaliyyətini artırmaqdan ibarətdir (Zholdasbekov A.A., Sikhynbayeva, Z.S. və başqaları. 2014).

Elmi-texniki tərəqqinin inkişafı ilə əldə etmək üçün tələb olunan informasiyanın həcmi artır. Quraşdırılır, məlumat tez köhnəlir və yeniləməyə ehtiyac duyur. Əsas diqqət materialın yaddaşda saxlanması və saxlanması yönəlmiş təlim müasir tələblərə qismən cavab verə bilər. Deməli, şagirdin daim yenilənən informasiyanı mənimsəməsinə imkan verəcək düşüncə

keyfiyyətlərinin formalaşması problemi, təhsili başa vurduqdan sonra da davam edən bu cür qabiliyyətlərin inkişafı insana sürətlənən elmi - texniki tərəqqi yetişməsi üçün məcbur edir. Buradan deyə bilərik ki, tələbələrə öyrənməyi, yəni müstəqil olaraq lazımı məlumatları tapıb mənimsəməyə, sınaq və səhv yolu ilə daha yaxşı mənimsənməyə öyrədə bilən yeni təlim metodlarına və yanaşmalarına ehtiyacımız var.

Problemin aktuallığı. Fəal öyrənmə interaktiv, praktiki öyrənmə təcrübələri vasitəsilə şagirdin fəallığını, tənqidi düşüncəsini və yadda saxlama qabiliyyətini artırır. Bu səbəbdən günümüzdə aktualdır.

Problemin elmi yeniliyi. Daha dərinlən anlama, problem həll etmə bacarıqları və davamlı öyrənmə vərdişlərini inkişaf etdirir, tələbələrə müasir dünyanın tələblərinə və innovasiyalara uyğunlaşma üçün hazır edir.

Problemin praktiki əhəmiyyəti və tətbiqi. Müəllimlər tələbə mərkəzli öyrənmə mühitlərini effektiv şəkildə təşviq etmək üçün qrup müzakirələri, problem həlli tapşırıqları və təcrübə fəaliyyətləri kimi fəal öyrənmə strategiyalarını effektiv istifadə edə bilər.

Ədəbiyyat

1. Arieli, H. (2021). The Future of Education: How to Evolve Old Schools' to Exciting & Innovative Learning Hubs. eBookPro.
2. Stoll, L. (2020). Creating capacity for learning: Are we there yet? Journal of Educational Change, 21: pp.421-430.
3. Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., Wenderoth, M. P. (2013). Active Learning Increases Student Performance in Science, Engineering, and Mathematics. Psychological and Cognitive Sciences, 111
4. Konopka, C. L., Adaime, M., B., Mosele, P. H. (2015). Active Teaching and Learning Methodologies: Some Considerations. Creative education, 6, 1536-1545
5. Juskeviciene, A. (2022). Applying Active Learning Methods in Education: Possibilities to Become a Modern Person. 1. pp. 135-138.
6. Alemdar, M., Aydemir, S., (2022). Eğitimde Modern ve Postmodern Paradigmalar. International Journal Of Eurasia Social Sciences. 13. 422-436. 10.35826/ijoes.3087
7. Department for Children, Schools and Families. (2010). Guide to the law for school governors. Erişim adresi: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/340594/DCSF-Accounts_2009-10.pdf 12.07.2021
8. Gutek, G. L. (2017). Eğitimde felsefi ve ideolojik yaklaşımlar. N. Kale (Ed.). Philosophical and Ideological Perspectives on Education. Ankara: Ütopya Eğitim Dizisi.
9. Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the national academy of sciences*, 111(23), 8410-8415.
10. Michels, N., Sioen, I., Huybrechts, I., Bammann, K., Vanaelst, B., De Vriendt, T., ... De Henauw, S. (2012). Negative life events, emotions and psychological difficulties as determinants of salivary cortisol in Belgian primary school children. *Psychoneuroendocrinology*, 37(9), 1506-1515.

11. Bushina, K. S. (2012). Modern approaches to creation of a training practical work for distance learning. In Scientific SWorld conference: Modern problems and ways of their decision in science, transport, production and education. Retrieved February 21, 2014, from www.sworld.com.ua.

12. Zholdasbekov, A. A., Sikhynbayeva, Z. S., Zholdasbekova, B. A., Lekerova, G. Z., & Orasov, S. B. (2014). Psychological and pedagogical bases of active teaching methods. *Life Science Journal*, 11, pp. 150-154.

Ш.Ф. Мустафаева

**Образовательная среда в активном обучении
и ее возможности в современном педагогическом процессе
Резюме**

Среда активного обучения представляет собой динамичный сдвиг в современной педагогической практике, в котором особое внимание уделяется вовлечению учащихся, сотрудничеству и критическому мышлению. Этот процесс исследует возможности, присущие методологиям активного обучения в современном образовательном пространстве. Развивая интерактивный опыт, практические занятия и практические приложения, активное обучение позволяет учащимся активно формировать свои знания. Благодаря такому подходу преподаватели способствуют более глубокому пониманию и запоминанию, одновременно развивая ключевые навыки для постоянного совершенствования. Мы будем исследовать трансформационный потенциал парадигм активного обучения для повышения качества и эффективности педагогического процесса в современных образовательных условиях.

SH.F. Mustafayeva

**Educational environment in active learning and its
possibilities in modern pedagogical process
Summary**

An active learning environment represents a dynamic shift in modern pedagogical practices, emphasizing student engagement, collaboration, and critical thinking. This process explores the possibilities inherent in active learning methodologies within the modern educational landscape. By developing interactive experiences, hands-on activities, and real-world applications, active learning enables students to actively construct their knowledge. Through this approach, educators facilitate deeper understanding and retention while developing key skills for continuous improvement. We will explore the transformational potential of active learning paradigms to increase the quality and effectiveness of the pedagogical process in modern educational conditions.

Redaksiyaya daxil olub: 15.03.2024